

СТАНОВИЩЕ

от проф.д-р Дочо Боджаков

по предложените от д-р Валерия Йонкова Крачунова-Попова материали във връзка с участието ѝ в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” в направление 8. 4. „Театрално и филмово изкуство“ на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“

Валерия Крачунова-Попова е един от най-предпочитаните професионалисти за работата със звук в днешното българското кино. Нейните комплексни способности ѝ позволяват да се изявява еднакво успешно и като звукорежисьор, и като звуков дизайнер, и като композитор във вече респектиращ брой филми. Тази поливалентност намира изражение и в доказателствените материали, с които колежката Попова се представя на конкурса за доцент по звук – игралният филм „Врагове“, документалният „Синко мой“ и анимационният „The Outlander“. Това са филми от различни видове кино, направени в различни жанрове и стилове, и разнообразието им дава представа за широките възможности на Валерия Попова; за нейното умение да сътворява запомняща се звукова среда и да борави с пълния арсенал от модерни и класически звукови изразни средства.

Онова, което обединява трите филмови заглавия е оригиналният облик на звуковите им картини. Всички те са изградени убедително и професионално; напълно адекватни са на драматургията, като я доизразяват с интересни решения и убедителни акценти.

Филмовият разказ във „Врагове“ е линейно разгърнат и звукът следва тази структурна особеност, като очертава вярно атмосферата на далечното историческо време и способства за релефното въздействие на всички възлови и драматични обстоятелства в сюжета. Намерена е много точна концепция – акуратно и аскетично озвучаване на физическите действия, без отклонения в евтини и самоцелни ефекти, с добри аудио-връзки между кадрите и сцените. Професионален успех за Валерия Попова в този филм е изграждането на достоверно човешко присъствие в масовите

сцени. От опит знам колко е трудно това и каква упорита работа изисква. Запомня се характерния звуков лейтмотив в епизодите с прекарването на лодката по суша – той подчертава усещането за сизифовския характер на това необикновено човешко начинание. В съответните моменти към лейтмотива органично се вплитат и някои отличаващи се атмосфери – взривовите, дъждовете, калта, вълните на студеното море, суматохата във войнишкия лагер. Силно ме впечатли музиката във филма. Тя е изцяло изградена върху автентични армейски сигнали от времето на балканските войни. Идеята навярно идва от режисурата, но като автор на звука Валерия Попова осмисля и аранжира тези сигнали в провокиращи емоциите на зрителя музикални теми. В зависимост от характера на екранното действие, темите тревожат, ликуват, успокояват, натъжават. В целия филм звукорежисьорът се изявява в пълно единомислие с режисьорските инвенции и е верен на стилистиката на тази вълнуваща притча за обречеността на човешките усилия.

Музиката е в основата на документалния филм „Синко мой“. Сериозен не само като обем, но и като енергия, труд е вложила Валерия Крачунова-Попова в тази своя работа. Музиканти от различни националности са се събрали в отдалечена английска провинция, за да създадат общ албум. Това е групата „The Turbans“ на живеещия на Острова българин Мирослав Атанасов-Морски. Раждането на музиката е показано като усилен творчески процес, съчетан с перипетии от бита и реалния живот на документалните персонажи. Пред очите ни музикантите опитват различни стилове и форми, в основата на които е българския фолклор – смесват ги, преработват ги и ги развиват до постигане на желаната хомогенност. Смисълът на тяхното творчество не е само в това да се създаде песен, но и да се почувстват хармонично като хора. Работата на Валерия Попова в този филм е съобразена със спецификата на мозаечния разказ. Звукът скъсява дистанцията към персонажите и зрителят става истински съучастник при създаването на техните музикалните творби. Предизвикателство пред звукорежисьора е бил разнородния като акустика и техническо качество изходен звуков материал. Личи, че филмът е сниман както с професионална, така и с любителска техника. При обработката и миксирането хетерогенните звуци са талантливо обединени в една стилна и въздействаща звукова среда.

Бях приятно изненадан от анимационния филм „The Outlander“. Изгледах го с интерес. Филмът е 5-минутна, изчистена от подробности, визуална приказка. Сериозен

принос за пластичността на сюжета и за неговите послания има и звукът. Самата Валерия Попова много точно е определила решението си в тази рисувана миниатюра като „изграждане чрез игрални звукови похвати на пълнокръвна фонограма“ в едно условно анимационно филмово пространство.

Не е трудно да открием в звуковите картини на изброените три филма професионалната доминанта в работата на Валерия Крачунова-Попова – това е, преди всичко, нейното умение да надгражда с помощта на звукови похвати филмовото послание. Предполагам, че в процеса на работата си, тя прониква дълбоко в екранния свят – без значение дали става дума за игрална, документална или анимационна филмова реалност – вживява се в тези реалности, иска да ги усети и да „извади“ със средствата на звука характерните им особености, конфликти и състояния.

Към казаното до тук смятам за важно да прибавя и впечатленията си от педагогическата дейност на д-р Валерия Крачунова-Попова в НАТФИЗ. Като преподавател тя умее да общува ангажирано и непосредствено със своите студенти. Лекциите ѝ са прецизни и увлекателни. В упражненията изпъква умението ѝ да анализира ясно и точно студентските работи, да подкрепя добрите идеи и да предпазва екипите от грешки. Напътствията ѝ са пестеливи, но конкретни, като в тях тя насочва усилията на своите студенти към възможностите на реалния филмов материал, а не към търсене на абстрактни и претенциозни решения.

В заключение смятам, че качествената в технологично и естетическо отношение работата по звука в предложените филми „Врагове“ , „Синко мой“ и „The Outlander“ успешно защитава кандидатурата на д-р Валерия Йонкова Крачунова-Попова за заемане на академична длъжност доцент в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

Ще гласувам ДА.

проф. д-р Дочо Боджаков